

VIA LAIETANA 43. FEM JUSTÍCIA, FEM MEMÒRIA



VIA LAIETANA, 43. FEM JUSTÍCIA, FEM MEMÒRIA

Editorial

El passat 20 de novembre, sota el lema **“Via Laietana 43. Fem justícia, fem memòria”**, les entitats memorialistes ens vam manifestar davant la prefectura de Via Laietana, sota una immensa lona que cobria l'esmentat edifici i el transformava simbòlicament en un Espai de Memòria.

Fa anys que batllem exigint la resignificació d'aquesta comissaria, que va ser centre neuràlgic de la repressió i la tortura, perquè es transformi en un espai de memòria, d'arxius documentals i centre d'interpretació de la impunitat i la tortura.

És una anomalia democràtica que la Via Laietana encara sigui una dependència policial, un lloc que durant el franquisme era un espai de dolor i de tortura. L'ombra del franquisme planejarà sobre Via Laietana 43 mentre hi segueixi havent-hi les dependències policials; pel seu propi bé, el millor que pot fer la policia democràtica és canviar de localització, que, d'altra banda, es inoperant des del punt de vista policial.

Per Via Laietana hi va passar el gruix de l'oposició antifr-

quista. Els testimonis són nombrosos. Cal preservar la memòria d'aquells que hi van ser torturats, que foren molts i de totes els colors de l'antifranquisme: Miguel Nuñez, Tomasa Cuevas i Gregorio López Raimundo, dirigents del PSUC; Angel Rozas de CCOO: Jordi Carbonell d'Esquerra Republicana, Jordi Conill, detingut per preparar un atemptat contra Franco i tants d'altres.

Aquest any l'acte s'ha convertit en una crida internacional perquè s'ha presentat un manifest que demana “la resignificació d'aquest espai de tortura i detenció”, com han fet altres ex dictadures. El text exigeix la desafecció i trasllat del centre operatiu policial que hi ha a l'edifici, perquè s'hi creï un espai de memòria, d'arxius documentals i centre d'interpretació de la impunitat i la tortura, especialment durant el franquisme.

El manifest l'han signat 44 associacions internacionals de Xile, Mèxic, el Líban, Colòmbia, el Perú, l'Argentina, França, el Paraguai, Guatemala, Haití, el Brasil, l'Uruguai, Bolívia, Grècia, Anglaterra, Bòsnia i Hercegovina, Bèlgica, Portugal, Itàlia

i compta amb un total de 177 adhesions d'entitats de memòria catalanes; i estatals.

Primera querella per tortures del franquisme a via laietana

En el marc de la campanya **“Via Laietana 43. Fem justícia, fem memòria”** en Carles Vallejo i Irídia han presentat una querella amb l'objectiu de que es comencin a investigar els crims del franquisme, aplicant la nova Ley de Memoria Democrática.

“Es tracta de la primera querella que s'interposa a l'estat espanyol per crims franquistes després de l'aprovació de la nova llei de memòria”, segons explica l'advocada d'Irídia Laura Medina. La defensa de Vallejo al·lega que el dret internacional obliga a “investigar, perseguir i penalitzar” els crims internacionals, els maltractaments i les tortures i assenyala també que la recent Ley de Memoria Democrática disposa que l'Estat té l'obligació de garantir “el dret a la investigació de les violacions dels Drets Humans i el Dret Internacional Humanitari que es van succeir durant la Guerra i la Dictadura”.

SUMARI

- 2 VIA LAIETANA, 43. FEM JUSTÍCIA, FEM MEMÒRIA
- 4 CRIDA INTERNACIONAL PER A CONVERTIR LA PREFECTURA SUPERIOR DE POLICIA DE VIA LAIETANA 43 DE BARCELONA EN CENTRE DE MEMÒRIA
- 6 JORNADAS INTERNACIONALES BALANCE DE LAS POLÍTICAS DE MEMORIA EN EUROPA: LEGISLACIÓN Y CENSOS DE VÍCTIMAS. 22-24 DE NOVIEMBRE DE 2022
- 8 DEMOCRÀCIA BÀSICA. ANTIFEIXISMES DEL SEGLE XXI
- 9 ENCUESTO EUROPEO CONTRA EL FASCISMO Y LA EXTREMA DERECHA
- 11 REONEIXEMENT A L'ACEPF PER LA SEVA TRAJECTÒRIA
- 14 ENTRAÑABLE VISITA A LA MEMORIA HISTÓRICA DE BARCELONA
- 15 L'EXTREMA DRETA AVUI A EUROPA, EN EL CENTENARI DE LA MARXA SOBRE ROMA
- 17 EN RECORD DE JOAN COLOMINES, PRIMER PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ
- 19 UN CONGRÉS EN LA MEMÒRIA
- 21 LES DONES PROTAGONISTES DE L'ACTE D'HOMENATGE A LES BRIGADES INTERNACIONALS
- 23 MEMÒRIA DELS MAQUIS A COLUNGO
- 24 L'ENLLAÇ. BUTLLETÍ DE L'AMICAL D'ANTICS GUERRILLERS DE CATALUNYA
- 25 VICTÒRIA, LA IRREDUCTIBLE
- 26 EL RACÓ DE L'ARXIU

PLAFÓ D'EDICIÓ

Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme (membres de la FIR)

Adreça:

Via Laietana, 16 – 08003 Barcelona.

Tel:

934 812 853.

Correu electrònic:

expresopolitics@gmail.com

Web:

expresopoliticsdelfranquisme.com

Dipòsit legal:

B-33.493-95

Fotografies:

Dani Codina, Ignasi Espinosa, Domènec Martínez, Sergi Salame, Carles Vallejo

Twitter:

[@exprespol](https://twitter.com/exprespol)

Facebook:

[/Expresos Politics Franquisme](https://www.facebook.com/ExpresosPoliticsFranquisme)

Instagram:

[@exprespol_acepf](https://www.instagram.com/exprespol_acepf)

Muntatge i impressió:

Associació La Natural Coopmunicació

Compte corrent:

ES07-2100-0429-6402-0017-5329

VOLS FER-TE SOCI/A?

Col·labora amb nosaltres per fer visible la Memòria Democràtica:

- Fes-te soci/a amb una quota de 50€ anuals.
- O fes una aportació puntual a la nostra entitat.

Més informació a la nostra [web](#).

ESTIGUES AL DIA!

Inscriu-te al nostre **Butlletí Electrònic** per rebre els actes que realitzem i articles relacionats amb la nostra entitat.

Omple el formulari de la web.

CRIDA INTERNACIONAL PER A CONVERTIR LA PREFECTURA SUPERIOR DE POLICIA DE VIA LAIETANA 43 DE BARCELONA EN CENTRE DE MEMÒRIA

20 de novembre de 2022, Barcelona

La Prefectura Superior de Policia de Barcelona, depenent del Ministeri de l'Interior d'Espanya, situada en ple centre de la ciutat, té un significat especial per haver estat el principal escenari de persecució política des de la seva creació el 1929 durant la dictadura de Primo de Rivera, i especialment contra les persones lluitadores antifranquistes, durant la llarga dictadura de Franco i en anys posteriors. Allí s'hi van cometre delictes de lesa humanitat, amb detencions arbitràries per causes principalment polítiques, però també per motius de l'orientació sexual, identitat de gènere, la militància sindical, la veïnal, discriminació ètnico-racial o

pel seu compromís amb la llengua i la cultura catalana. És a dir, una pràctica sistemàtica de maltractaments i tortures, amb total impunitat i vulneració dels drets fonamentals, per part dels membres de la VI Brigada Regional d'Informació Social, coneguda com a brigada politico-social.

Des de fa més de dues dècades les associacions memorialistes catalanes i de persones represaliades han estat reclamant la conversió de la Prefectura en un centre de memòria. La reivindicació ha tingut el suport d'àmplies majories, tant al ple de l'Ajuntament de Barcelona i el Parlament de Catalunya, com en el Congrés dels Diputats, que el juliol de 2017

va aprovar una proposició no de llei per convertir-la en un centre de memòria i documentació per donar a conèixer la tortura allí practicada com a eina de repressió política. En l'actualitat, el Congrés i el Senat han aprovat la Llei de Memòria democràtica que ha entrat en vigor el 20 d'octubre, la qual dedica una secció completa als llocs de memòria per tal d'assenyalar la seva "funció commemorativa, d'homenatge i didàctica reparadora".

Diversos organismes internacionals han instat l'Estat Espanyol a garantir el dret a la veritat i la reparació de les víctimes, per mitjà de la resignificació dels espais de tortura en espais de memòria, com recull

Via Laietana 43
FEM JUSTÍCIA, FEM MEMÒRIA!

l'informe del relator de Veritat, Justícia, Reparació i garanties de no repetició del Consell de Drets humans de les NNUU Pablo de Greiff, de 22 de juliol de 2014.

La present reivindicació s'emmarca en actuacions dutes a terme en altres països, que han culminat amb la conversió de llocs de detenció i tortura en centres oberts al públic, amb voluntat de garantir la memòria, la reparació i la no repetició.

Tanmateix, el mandat dels organismes internacionals no s'ha complert i per això reclamem al Ministeri de l'Interior i a les administracions competents:

1. La desafecció de l'edifici com a centre operatiu policial i el trasllat d'aquest a altres dependències.

2. La transferència de l'edifici de la Prefectura de Via Laietana i dels seus fons documentals a les institucions catalanes per tal que en facin la transformació en un espai de memòria, d'arxius documentals i centre d'interpretació de la impunitat i la tortura, especialment durant el franquisme, amb la participació de les entitats de memòria i persones represaliades.

Organitzacions impulsores:

- Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme.
- Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme.
- Ateneu Memòria Popular.
- Comissió de la Dignitat.
- Comissió de la Memòria Històrica – ICAB.
- European Observatory on Memories - EUROM.
- Fundació Cipriano Garcia – CCOO CAT.
- Irídia – Centre de Defensa de Drets Humans.
- Mesa de Catalunya d'Entitats Memorialistes.
- Òmnium Cultural.



Podeu veure les organitzacions adherides al manifest en el següent enllaç:

vialaietana43.cat

Ajudes al Butlletí 110

Visita Model	120€
Jornades Transfrontereres INM	165€
Remei Martí	170€
Montse Torras	21€
Maribel Ferrándiz	150€
Manoli Moreno	50€

TOTAL 676€

**MOLTES GRÀCIES
PER LA VOSTRA
COL·LABORACIÓ!**

JORNADAS INTERNACIONALES BALANCE DE LAS POLÍTICAS DE MEMORIA EN EUROPA: LEGISLACIÓN Y CENSOS DE VÍCTIMAS.

22-24 DE NOVIEMBRE DE 2022

Carlos Jiménez Villarejo. Ex Fiscal.

24 de noviembre Aula Magna del edificio histórico de la UB
Mesa: La Ley española, desarrollo y retos.

Comienzo con las acertadas palabras del Profesor Reyes Mate: *"Imaginemos una injusticia pasada. Mientras no sea saldada quedará ahí, oculta o latente, a la espera de que haya una conciencia moral que la despierte. Esa huella estará ahí, acompañando la historia, porque la historia se ha construido sobre ella"*.¹ Quien, además, se refirió a las víctimas del franquismo como las más "invisibilizadas" de la historia. Qué cierto ha sido.

Deseo expresar mi gratitud a la invitación para asistir a estas Jornadas, a la Secretaría de Estado de Memoria Democrática y al Observatorio Europeo de Memorias. Es una gran satisfacción para mí.

Aquella primera reflexión ya está expresada en el Preámbulo de la Ley 20/2022: *"Las políticas públicas de memoria democrática deben recoger y canalizar las aspiraciones de la sociedad civil, incentivar la participación ciudadana y la reflexión social y reparar y reconocer la dignidad de las víctimas de toda forma de violencia intolerante y fanática"*. ¿Por qué?, porque la historia no puede construirse "desde el olvido y el silenciamiento de los vencidos".

Desde estos presupuestos, tiene una especial relevancia el párrafo que se refiere a la Ley de Amnistía 46/1977 y al Pacto Internacional de Derechos civiles y políticos de 1977 que, en relación con el art.10.2 de la Constitución, garantizan *"el derecho a la verdad y a la justicia de las víctimas de graves violaciones de los derechos humanos y del derecho internacional humanitario"*, valoraciones que, en la normativa inmediata, se traduce en el art.

2.3, que declara a dichas violaciones y los delitos que constituyen, como *"imprescriptibles y no amnistiabiles"*, disposición fundamental que desautoriza y anula las resoluciones de todo orden, especialmente las sentencias judiciales, que se han negado sistemáticamente a la persecución y castigo de dichos delitos. Entre miles de ellas, podría citarse la sentencia 101/2012 de la Sala Segunda del TS, que rechazó investigar las desapariciones forzadas porque eran *"hechos sin imputados, pues estos fallecieron, o por unos delitos, en su caso, prescritos o amnistiados"*. Fueron resoluciones judiciales claramente prevaricadoras.

Como también tiene una evidente trascendencia el Capítulo II "De la Justicia", que crea una Fiscalía especial para la "investigación" y consecuente persecución penal de las "violaciones de Derecho Internacional de Derechos Humanos y del Derecho Internacional

¹ La herencia del olvido. Capítulo 7. Tierra y huesos. Reflexiones sobre la historia, la memoria y la "memoria histórica. Editorial errata naturae. Madrid. 2008. Pg.160.

Palabras recogidas por mí en la obra, titulada Memoria Democrática, editada por Utopía Libros, en marzo del presente año (pg.15).

Humanitario”(arts. 28 y 29), más las disposiciones contenidas en la Disposición Final Primera de la Ley Preceptos que subsanan la gravísima omisión de las responsabilidades profesionales del Ministerio Fiscal ante hechos, como los desaparecidos violentamente a causa de la dictadura, cuya trascendencia penal era más que evidente. Pero concurren también otros supuestos que expresan una gravísima responsabilidad profesional, cuando no penal, de la magistratura. Los cuarenta y seis recursos de revisión, todos rechazados, que se plantearon ante la Sala de lo Militar del TS contra sentencias dictadas por ilegales Consejos de Guerra que impusieron penas de muerte, por supuesto, ejecutadas.

El periodo judicial anterior a la Constitución de 1978, incluido el TOP, ayuda a entender, como decía Radbruch, refiriéndose al nazismo, que la contradicción entre la Ley y la Justicia alcanzó “un grado insoportable”.²

Como ya expresé en un Congreso anterior, el gran reto para la Fiscalía y la Magistratura lo constituye el encaje de las referidas Violaciones del Derecho Internacional y Humanitario en nuestro Código Penal Vigente. Que, a nuestro entender, están descritas en los diferentes apartados del Art. 607 bis. de dicho Código. A mi juicio, todas y cada una de las acciones u omisiones descritas en el art.3.1 de la Ley encajan perfectamente en las conductas descritas en el referido precepto penal.

Y, ante la nueva función del Ministerio Fiscal, entendemos que el/la Fiscal de Sala de Derechos Humanos y Memoria Democrática acuerde lo necesario para que ya y sin demora, acuerde la presencia activa del Ministerio Fiscal en los procedimientos judiciales en trámite ante diversos Juzgados y Tribunales. Así lo exige la inaplazable “defensa de la legalidad y los derechos humanos”. Mandato que debe incluir la persecución penal de los delitos de tortura, que, como es bien sabido, se ha impedido hasta ahora. Es justo y más que necesario constatar que ha sido un delito cometido hasta el final de la dictadura e incluso después. Basta ya de impunidad.³

² Derecho injusto y Derecho nulo. Editorial Aguilar.1971.

³ A tal fin, recomiendo, entre otros múltiples trabajos, la investigación del autor sobre la misma en la obra ya citada: “Una aproximación a la “policía política” del franquismo: la Sexta Brigada de Barcelona”. Pgs. 213/241.

17 DE DISEMBRE DE 2022, TROBADA DE FINAL D'ANY DE L'ACEPF.



DEMOCRÀCIA BÀSICA

ANTIFEIXISMES DEL SEGLE XXI

Marià Hispano

Són molts els articles, investigacions i llibres que ens parlen del feixisme del Segle XXI, de les cultures polítiques autoritàries que es confinen a les arrels més encovades i reaccionàries del capitalisme i el liberalisme d'avui dia. El compromís polític de la ciutadania, la fiscalitat equitativa o l'economia contributiva resulten avui uns propòsits assetjats des de postulats que defensen hàbilment un món global sense individus cosits en xarxa i on l'autoritarisme esdevé la proposta cultural i política que ha de garantir els espais de seguretat social i econòmica. El Segle XX - aquell temps de civilització i barbàrie -, esdevé avui un pòsit on poder beure de les experiències viscudes i examinades, un temps on democràcia i benestar social van alçar-se en el paradigma de la civilitat: un moviment obrer reclamant igualtat, una societat en defensa d'una salut i educació públiques, ciutadania en defensa dels drets civils, un moviment feminista per la igualtat de gènere, parlaments democràtics legislant economies de mercat. També pòsits de l'experiència de combats contra cultures reaccionàries. El pacifisme dels inicis del 1900, la cultura partisana dels anys

1940 o els moviments culturals dels anys 1960 són testimoni de lluites compartides en defensa d'una democràcia radical i humanista.

«Los peligros debemos verlos, pero debemos enfrentarlos y superarlos yendo adelante, con nuestra lucha y nuestra iniciativa. Decir la verdad es la primera premisa de un empeño concretamente tendente a suscitar y promover una tensión ideal, cultural y moral. Tenemos que salvar la democracia italiana. Y democracia es también autodisciplina, compromiso libre, convencido y riguroso, estimulado por la confianza en el pueblo, en la razón, en los Hombres».
Enrico Belinguer, 1976

Som al Segle XXI, un temps inaugurat amb les imatges de l'esfondrament de les Torres Bessones del World Trade Center de Nova York de l'11 de setembre del 2001 i l'experiència viscuda de la pandèmia per coronavirus del 2019-2022. Són temps per l'anàlisi de les noves expressions i vestimentes del feixisme, també temps per a programar estratègies polítiques i culturals que ens permetin viure en democràcies avançades i consolidades. L'antifeixisme del Segle XXI es deu al debat i les propostes

encaminades a la preservació de les llibertats individuals i col·lectives emparades per democràcies participatives. A res més. I en aquest res més trobarem les aliances socials per a garantir democràcies bàsiques, globals i mediambientals on la ciutadania elabori i confronti les propostes polítiques quotidianes per als seus governants.

Cal sumar i compactar els valors bàsics de l'emancipació des de totes cultures democràtiques, i des d'aquest fonament – unitari i global –, treballar pel benestar en la llibertat de tots i totes nosaltres. Així guanyarem les batalles obertes contra la intolerància.

ENCUENTRO EUROPEO CONTRA EL FASCISMO Y LA EXTREMA DERECHA

Delegació ACEPF, ABIC, Amical Antics Guerrillers de Catalunya i ANPI Spagna a la Desbandá.

l Congreso Internacional sobre la Desbandá. Un siglo de luchas populares.

Mollina (Málaga), 30 octubre 2022

Durant els dies 28, 29 i 30 d'octubre la presència de les organitzacions memorialistes de Catalunya agermanades: ACEPF, ABIC i l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya, ha estat molt visible durant aquesta cita amb la història. També hem portat la veu de l'ANPI Spagna. Recordant "un segle de lluites populars" i reafirmit un compromís per fer front a les amenaces de l'extrema dreta avui, amb partits d'inspiració i arrel feixista formant part de governs a Europa.

Ha estat un Congrés amb un alt nivell de presència acadèmica, acreditant una de les més grans atrocitats contra la població civil per part de les forces feixistes, avui encara poc coneguda, com a preludi del que van significar els bombardejos sobre població civil de l'aviació alemanya i italiana a Europa. Un Congrés amb rigor acadèmic i amb el testimoni de la gent que va viure la barbàrie. Particular-

ment les dones que encara hi viuen. Eren criatures i o receptors dels relats de les seves mares i ara són transmissores d'aquesta memòria, un exemple de dignitat. Dels pobles de Màlaga a Almeria i també de l'exili, la segona fugida o *Desbandá*. Històries i documents amb rigor, un monument patri-monial que hem de preservar, les emocions compartides, irrepetibles, i les històries de fraternitat que també van proliferar en les pitjors condicions, l'assistència sanitària, humanitària i la solidaritat organitzada, Socorro Rojo, entre elles. Catalunya i el "Ciutat de Barcelona", un nexa més d'aquesta

fugida i acollida entre pobles agermanats.

Ha estat, també, un aparador de la presència i la força organitzada del moviment memorialista amb la seva pluralitat, socialitzant la memòria de la Desbandá i establint itineraris de divulgació i coneixement a les aules, imbricats amb la defensa avui dels valors democràtics. D'acord amb les noves possibilitats que obre la nova Llei de Memòria Democràtica i que caldrà convertir en una exigència d'aplicació immediata als itineraris escolars, llibres de text i materials didàctics del professorat.



El darrer dia es va convertir en un clam contra el feixisme i l'extrema dreta. I ens vam con- jurar a impulsar i fer créixer una potent Xarxa del moviment europeu antifeixista. Consol Hernández de l'Amical de les BI de Catalunya, va recordar el valor de l'internacionalisme com el que va fer possible als anys de la Guerra que milers de dones i homes joves vingues- sin, d'arreu del món, a casa nostra a combatre el feixisme i defensar les llibertats i les ins- titucions republicanes. Moltes d'elles ho van pagar amb la seva vida, tampoc s'ha d'obli- dar. Per això són imprescindibles els instruments educatius, culturals i socials per facilitar el relleu generacional i cons- truir un futur més democrà- tic. Al comunicat de l'ANPI Spagna s'ha recordat la Marxa sobre Roma de l'any 1922, ara fa 100 anys, "una experièn- cia tràgica, el naixement del feixisme", i Raül Valls, en nom dels Antics Guerrillers, ha rei-

vindicat la memòria resistent a Europa. Tothom a coincidit que aquesta ha de ser ara una prioritat de la lluita antifeixista europea. Enfortint els vincles entre espanyols, italians i euro- peus.

En aquest sentit, Domènec Martínez, en nom de l'ACEPF, ha recordat el Manifesto del Encuentro Transfronterizo de Portbou, 7, 8 i 9 d'octubre, denunciant el context de crisi social, econòmica i ecològica, i l'increment de les desigualtats, com a inductors de les guerres, crisis humanitàries i milions de persones refugiades. També ha fet tres apel·lacions molt concretes. Fer d'aquesta memòria de generositat i de fraternitat, un antídoto contra el discurs de l'odi i la crispa- ció. Ser capaços de connectar amb els anhels i aspiracions d'una vida millor per les noves generacions i encertar en el diagnòstic actual, cultivant la memòria antifeixista com una

baula imprescindible per la construcció i defensa de la raó democràtica.

Finalment, vam proclamar: "les entitats germanes memorialis- tes de Catalunya ens oferim a acollir el II Encuentro Europeo contra el fascismo y la extrema derecha". Un repte que caldrà avaluar i posar fil a l'agulla els propers mesos.

Aquí hi trobareu més informa- ció: <https://ciladesbanda.com/encuentro-contra-el-fascismo/>

<https://expresopoliticsdel-franquisme.com/2022/11/04/encuentro-europeo-contra-el-fascismo-y-la-extrema-derecha/>

<https://expresopoliticsdel-franquisme.com/2022/11/04/encuentro-europeo-contra-el-fascismo-y-la-extrema-derecha-2/>



La quarta jornada *Pedagogia de la memòria als centres educatius* es va realitzar el dissabte 26 de març amb el títol: "Les fonts orals ens apropen la memòria".

Està disponible al canal de youtube de l'Associació d'Expresos Polítics del Franquisme.

RECONeixEMENT A L'ACEPF PER LA SEVA TRAJECTÒRIA

Alfred Burballa (Ateneu Cooperatiu La Baula)

Amb l'objectiu de commemorar una data significada i a la vegada tràgica per la ciutat, l'Ateneu Cooperatiu la Baula impulsa, des de l'any 2018, el cicle 2N, relatiu al 2 de novembre de 1937. Es tracta del dia en el que la capital de la Terra Ferma patí un bombardeig executat per l'Aviazione Legionaria feixista amb l'infaust resultat de centenars de morts. Hi ha però, un punt tràgic addicional, i és que, entre les fatalitats es van comptabilitzar desenes de nens degut a que els objectius dels feixistes van incloure el Liceu Escolar, una institució educativa inclosa en la corrent de l'Escola Moderna fundada pel pedagog Frederic Godàs.

Un dels principals actes del cicle és l'entrega dels premis 2N "a la lluita antifeixista i per la llibertat" que tenen com a objectiu reconèixer tant persones com col·lectius que destaquen o han destacat per la seva activitat i lluita antifeixista, la defensa de les llibertats col·lectives i els drets humans o bé el manteniment i la recuperació de la memòria d'aquells que ho van fer en el seu dia.

Aquest any el jurat va concedir els premis segons s'indica a continuació:

- Categoria nacional: Miquel Ramos, periodista especialitzat en l'extrema dreta a l'Estat espanyol.
- Categoria internacional: International Brigades Memorial Trust.
- Categoria honorífica: Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme.

En el cas de l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme el jurat va valorar la tasca acumulada en tot el seu bagatge històric, des de la dècada dels 60 del segle passat



Façana del Liceu Escolar de Lleida bombardejat per l'aviació feixista

fins a l'actualitat, Concretament s'ha tingut en compte la tasca per aconseguir el reconeixement de les persones que van patir la repressió franquista i concretament el càstig de la presó amb fites com ara les compensacions econòmiques, la publicació del llibre "NOTÍCIA DE LA NEGRA NIT. Vides i veus a les presons franquistes (1939-1959)" o la realització de l'exposició "Les presons de Franco" (2003), amb gran èxit d'assistència. Recentment convé destacar la campanya, juntament amb d'altres col·lectius, de demanda de reconversió de la comissaria de Via Laietana en un centre de memòria i dignificació de les víctimes de la repressió i al tortura.

L'ENTREGA DELS PREMIS 2N

La cerimònia d'entrega dels premis del 2022 es va realitzar en un lloc inèdit en les quatre edicions prèvies, l'Església de Sant Martí, una església romànica originària del segle XII, actualment adscrita al museu de Lleida, d'ubicació privilegiada al bell mig de la ciutat i al peu del turó de la Seu Vella.

El format també va divergir sensiblement donat que en primer terme es va donar espai al premi en categoria nacional (Miquel Ramos) per a que pogués presentar el seu llibre de recent traducció al català "Antifeixistes" (Capitán Swing). Així doncs després d'un breu recés amenitzat amb cançons rebels per part del cantautor Joan Baró es va procedir a l'entrega dels guardons. A Miquel Ramos el seguí, James Jump vingut expressament de Londres per recollir el premi en nom de l'International Brigades Memorial Trust. Fill d'un brigadista internacional que combaté a l'Ebre i d'una refugiada de guerra procedent de Donosti, el portaveu de l'associació es dirigí als assistents amb un emotiu discurs en el que s'entrellaçaven les vivències personals i familiars i la reivindicació del millor de la societat anglesa i britànica encarnada en nombroses mostres de solidaritat internacional. Finalment Carles Vallejo en nom de l'ACEPF va recollir el premi en categoria honorífica. Com no podia ser d'altra manera el portaveu va agrair l'atorgament del premi amb un recordatori de les dures vivències d'alguns dels membres de l'associació, amb casos tant colpidors com el d'una companya nascuda a la presó franquista d'Al-

calá d'Henares. Tots tres premiats reberen una gran ovació per part dels assistents.

L'acte es clogué amb la cançó "més roig que un coralet" que recupera una història familiar de la postguerra al poble de Seròs (Segrià) musicada amb la melodia de la cançó rebel irlandesa "Black and Tans".

El principal diari de terres lleidatanes, el Segre, es fa fer ressò de l'esdeveniment en l'edició de dissabte 5 de novembre de 2022.

També us adjuntem dues notícies a la premsa de les commemoracions d'aquest any 2022.

https://www.lleida.com/noticia_canal/lleida-records-un-any-mes-les-victimes-del-bombardig-del-liceu-escolar

https://www.segre.com/noticies/guia/2022/11/03/lleida_no_oblida_liceu_escolar_60054_1111.html



Premiats La Baula 2022, d'esquerra a dreta Carles Vallejo, ACEPF; James Jump, International Brigades Memorial Trust i Miquel Ramos, periodista.

PREMI ALBERT CAMUS MEMORIA VIVA A LA NOSTRA ASSOCIACIÓ

La Asociación Arte y Memoria, animada por la Asociación de la Memoria Social y Democrática (AMESDE), ha impulsat el Premi Albert Camus Memoria Viva, que en la seva primera edició ha estat atorgat a la Asociación de Expresos y Represaliados Políticos Antifranquistas y a l'Associació Catalana d'Ex presos Polítics del Franquisme, *"pels seus valors republicans i lluita contra el feixisme"*.

En el marc del VI Festival Internacional de Cine por la Memoria Democrática (FESCIMED), el diumenge 18 de desembre de 2022 van recollir el guardó Carles Vallejo i Isabel Alonso a la seu de la Academia del Cine de Madrid.

La Asociación Arte y Memoria
presenta
I Edición Premio Albert Camus
Memoria Viva
a la



Associació
Catalana
Ex-presos
Polítics del
Franquisme
Membre de la F.I.R.



Academia de Cine - Madrid 2022
Domingo 18 diciembre 12:00H

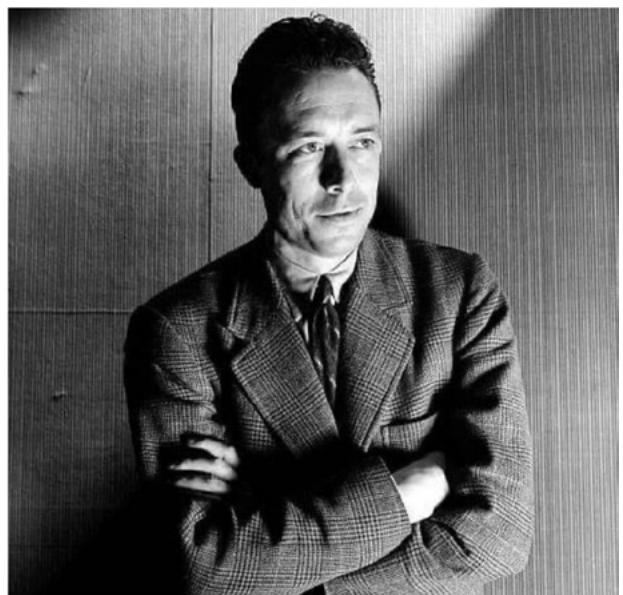
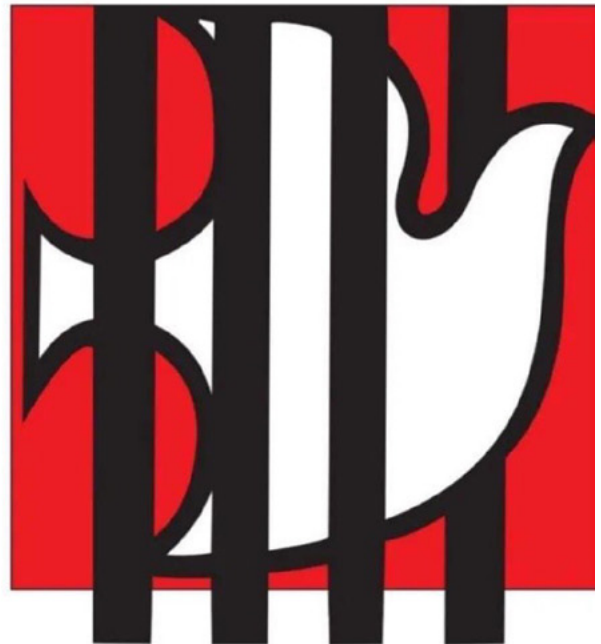
Asociación Catalana d'Expresos Políticos del Franquisme

La Asociación Catalana de Expresos Políticos del Franquismo es una entidad dedicada a la recuperación de la memoria de las personas y organizaciones que lucharon contra el franquismo y por el restablecimiento de la democracia.

Los orígenes de la asociación se encuentran en las Comisiones de Solidaridad que se crearon clandestinamente en los años 60 para ayudar a los presos políticos que salían de las cárceles y en los movimientos ciudadanos que luchaban por conseguir la Amnistía y el final de la dictadura.

Ya en democracia se constituyó como Asociación Catalana d'Expresos Políticos para continuar defendiendo los derechos y la memoria de quienes sufrieron la represión franquista, impulsando leyes que les indemnizaran económicamente y promulgando su reconocimiento moral y político.

La legalización de la asociación, que se solicitó en 1976, no se logró hasta enero de 1980.



ENTRAÑABLE VISITA A LA MEMORIA HISTÓRICA DE BARCELONA

Rosa Garcia, presidenta de La Comuna, Madrid

El pasado 9 de noviembre, invitados por las compañeras y compañeros de la Associació d'Ex presos Polítics del Franquisme, acudimos a Barcelona varios miembros de la Coordinadora de Apoyo a la Querella Argentina (CEAQUA) y La Comuna, asociación de presxs y represaliadxs por la dictadura franquista.

Visitamos en primer lugar la cárcel de La Model con unos guías de excepción: Carles Vallejo y Domènec Martínez, que sufrieron prisión en esta misma cárcel de la que se conservan las celdas, locutorios, patios, cúpula central y otros departamentos, así como el lugar donde fue asesinado por garrote vil Puig Antich. Por el patio de la entrada principal se entregaban los paquetes solidarios de comida y ropa a los presos, una labor de la que Montse Torras se ocupó durante años.

Posteriormente visitamos el Fossar de la Pedrera del cementerio de Montjuïc, una gran fosa común de unas 4.000 víctimas de la guerra y la postguerra, donde se encuentra un memorial dedicado a las víctimas del franquismo, las 1.706 personas fusiladas entre 1939 y 1952; entre ellos, Lluís Com-



panys, President de la Generalitat de Catalunya durante la II República.

Acudimos al centro del Memorial Democràtic de Barcelona, una institución de la Generalitat de Catalunya creada para la recuperación, conmemoración y fomento de la memoria democrática en Catalunya, desde 1931 a 1980. Los responsables del centro nos explicaron cómo funciona y cuáles son sus principales actividades: un centro de documentación e investigación, un

banco de la memoria, publicaciones, exposiciones, red de espacios de memoria, lugares de la batalla del Ebro, talleres con estudiantes y profesores y diversas actividades.

Tras la fraternal comida, visitamos el memorial del Camp de la Bota, en Sant Adrià de Besòs, en el que se levanta un impresionante mural que recoge los nombres de las 1.706 personas fusiladas allí mismo, frente al mar. El memorial fue inaugurado en 2019, aunque anteriormente ya se habían colo-

cado algunas placas, como la que recuerda a las 11 mujeres fusiladas en este lugar.

Para finalizar la visita, nos reunimos en la sede la Associació d'Ex presos, con varias compañeras y compañeros que nos hablaron de las actividades que están desarrollando, particularmente con los estudiantes y profesores y con la exigencia de convertir la comisaría de Vía Laietana 43, principal centro de detención y torturas del franquismo, en un Centro de Memoria. Esta fraternal reunión también tenía el objetivo de afianzar una relación más continuada entre nuestras asociaciones que persiguen los mismos objetivos:

verdad, justicia y reparación para las víctimas de la dictadura franquista y acabar con la impunidad de sus crímenes.

Jacinto Lara y Paloma García, de CEAQUA, explicaron el desarrollo y la situación actual de la querrela argentina y la nueva situación que se abre tras la aprobación de la Ley de Memoria Democrática para interponer más querellas. Rosa García, de La Comuna, explicó los puntos de unión que hay entre nuestras dos asociaciones al tratarse de personas que sufrieron la represión franquista y que pueden dar testimonio de ella, lo que supone un valor importante para hacer frente al negacionismo y al embelleci-

miento de la dictadura.

Acabada esta maravillosa jornada, volvimos a Madrid animados y contentos, con la seguridad de que nuestras luchas son necesarias y obtendrán, tarde o temprano, el éxito que merecen. Cada paso que den cada una de nuestras asociaciones es un paso adelante para todas las personas que luchan por recuperar la memoria y dar a conocer y reconocer a quienes lucharon con gran valor y sacrificio contra una de las más sangrientas dictaduras que se conocen.

Un fraternal abrazo y seguimos en el camino.

L'EXTREMA DRETA AVUI A EUROPA, EN EL CENTENARI DE LA MARXA SOBRE ROMA

Enric Cama

El passat 4 de novembre, organitzat per l'Associació Catalana d'Ex presos Polítics del Franquisme, l'Amical de les Brigades Internacionals de Catalunya, la Fundació Cipriano García, l'Amical de Mauthausen i altres camps i l'ANPI-Espanya (l'Associazione Nazionale Partigiani d'Italia) es va celebrar un acte per abordar l'avenç de l'extrema dreta a Europa i al món. L'acte recor-

dava el centenari de la Marxa sobre Roma que va donar el tret de sortida al moviment feixista a Itàlia. A l'acte van intervenir Salvatore Marino, en nom de l'ANPI-Espanya; Sira Rego, parlamentària europea del Grup de l'Esquerra GUE/NGL i Ernest Urtasun, parlamentari Europeu del Grup dels Verds/Aliança Lliure Europea. Va presentar i moderar l'acte el president de la nostra l'Associació, Carles Vallejo.

L'objectiu era reflexionar sobre un fet que ha marcat, i està marcant, la història d'Europa. Cada cop, més països europeus opten democràticament per governs d'extrema-dreta. Països que durant molt de temps havien votat per governs progressistes, especialment al nord d'Europa.

La Marxa sobre Roma, realitzada el 27 d'octubre de 1922, que va catapultar Mussolini



Marxa sobre Roma, 27 d'octubre de 1922



La Marxa sobre Roma (2022)

al poder, va representar l'expansió del feixisme per Itàlia i Europa i va inspirar moviments autoritaris, el nazisme a Alemanya, la Falange a Espanya, i d'altres en països diversos.

En la perspectiva del centenari d'aquest fet, l'Associació va plantejar a alguns eurodiputats que en el Parlament Europeu s'organitzés un debat sobre un dels moviments polítics que han marcat negativament el segle XX. La constitució a Itàlia, fa uns dies, d'un govern presidit per Georgia Meloni, que malgrat la seva joventut és una veterana del moviment feixista italià, feia més que oportuna una reflexió sobre una situació que amenaça els valors fonamentals de la Unió Europea: llibertat, igualtat, justícia, drets cívics, drets socials, etc.; valors amenaçats per una filosofia reaccionària que propugna el rebuig a la modernitat, la por a la diferència, el culte a la tradició, l'apel·lació a la frustració social, el masclisme, l'obsessió amb la conspiració, la involució autoritària, el rebuig a la immigració, etc.

En l'acte es va plantejar, entre moltes altres qüestions, el tema de la modernitat del feixisme. No som davant de camises negres, corretges, uniformes... elements encara visibles en minories poc significatives. Som davant d'un feixisme que intenta presentar-se com a força democràtica, donant una imatge que faci oblidar el seu antic aspecte. Poc a poc però, es retallen conquestes socials aconseguides després de molts anys de lluites i es col·loquen les bases d'un Estat neoliberal i, a la llarga, autoritari, connectat amb grans poders econòmics. Un fenomen global però que es dona en països molt diferents i amb evolucions desiguals. Som davant d'una involució que s'estén per tot el món, especialment per Europa, però també per Llatinoamèrica. EEUU i Brasil són dos exemples que no es poden perdre de vista, especialment el gravíssim l'assalt de partidaris de Trump al Capitoli, com expressió clara de com el feixisme està avançant o els seguidors de Bolsonaro, al Brasil, que davant de les casernes exigien un cop d'Estat.

En el debat es van plantejar les possibles causes d'aquesta situació: la globalització, els canvis tecnològics, la manipulació de la història, la por i la incertesa de la població. També ajuda a aquest avenç de l'extrema dreta la divisió de l'esquerra. I a tot plegat s'hi han d'afegir les crisi econòmiques, la destrucció de l'Estat del Benestar, les creixents desigualtats, etc. L'esquerra

ha d'acceptar que som davant d'un canvi de paradigma que comporta la fi del creixement infinit, que som davant d'un panorama en el qual està desapareixent el contracte social que ha vingut funcionant des del final de la II Guerra Mundial provocant incerteses que cal que siguin vençudes creant perspectives positives de futur, d'esperança en un Estat social més igualitari i aglutinant un front democràtic, que s'estenguin a sectors més enllà de les forces d'esquerra, que defensin els moviments ecologistes, feministes, els serveis públics, etc.

En definitiva cal combatre la por i la incertesa de la societat actual, canviar les relacions econòmiques evitant les creixents desigualtats, evitar la destrucció de l'Estat del Benestar i cal combatre el feixisme renovat que avança arreu.

Divendres

4/11/22

12:30

Espai Assemblea de CCOO
Via Laietana, 16
Barcelona

**L'EXTREMA DRETA
AVUI A EUROPA
EN EL CENTENARI
DE LA MÀRXA
SOBRE ROMA**

Salvatore Marino ANPI-Spagna
Sira Rego eurodiputada i
portaveu d'Esquerra Unida
Ernest Urteasu eurodiputat d'En Comú
Podem i vicepresident dels Verds
Presenta i modera:
Carles Vallejo, president de l'ACEPP

emissió
en directe
a Youtube

Convoquen:
Associació Catalana d'Expressos Polítics del Franquisme
Amical de les Brigades Internacionals de Catalunya
Fundació Cipriano García
Associazione Nazionale Partigiani d'Italia
Amical de Mauthausen i altres camps

EN RECORD DE JOAN COLOMINES, PRIMER PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ

Enric Cama

El passat 17 de novembre es va realitzar al Teatre Foment de la localitat de Juneda una vetllada commemorativa del centenari del naixement del metge, escriptor i polític Joan Colomines i Puig, que ens va deixar el febrer de 2011. Sota el títol "Vetllada de poesia per la llibertat" va realitzar-se un acte unitari amb l'objectiu de recordar la figura de Colomines i la seva vida política i obra poètica. Diversos assistents van recitar versos d'en Colomines, es va comptar amb una part musical i amb la presència de personalitats de diverses corrents polítiques i d'organitzacions ciutadanes, entre les quals una representació de l'Associació Catalana d'Ex presos Polítics del Franquisme, amb el president Carles Vallejo al front.

El doctor Joan Colomines, un sobiranista de fermes conviccions, va formar part de l'antifranquisme de primera hora. Va militar durant molts anys en el Front Nacional de Catalunya, en representació del qual va formar part de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya; el 1973 va fundar el Partit Popular de Catalunya, de ideologia socialista, que el 1976 es va integrar al Partit Socialista de

Catalunya (Congrés). Finalment, el 1977 va ingressar a Convergència Democràtica de Catalunya en representació de la que qual serà diputat al Parlament de Catalunya en tres legislatures en les quals entre d'altres tasques serà president de la comissió de Política Cultural i secretari de la de Drets Humans. Va publicar també llibres sobre la seva especialitat d'analista clínic i va aplegar la seva poesia en el volum "Auto-retrat".

Joan Colomines va desenvolupar infinitats d'iniciatives en defensa de la democràcia i dels drets nacionals de Catalunya que seria massa llarg detallar,

però entre les quals voldríem destacar que va ser membre fundador de la Taula Rodona de Barcelona (1966), de l'Assemblea de Catalunya (1971), del Consell de Forces Polítiques de Catalunya (1975), va ser un dels organitzadors del Primer Festival Popular de Poesia Catalana, celebrat el 1970 al Gran Price de Barcelona i del qual en va ser el presentador, Secretari de la Comissió Catalana d'Amnistia (1969), membre de les Comissions 11 de setembre des de 1964, etc. El 1998 va rebre la Creu de Sant Jordi. I precisament per aquesta intensa activitat política va ser detingut vuit vegades, tres vegades empresonat



preventivament i un cop jutjat pel Tribunal d'Ordre Públic.

Joan Colomines va ser un dels fundadors de la nostra entitat, de la qual en fou el primer president entre els anys 1976 i 1988. La seva actuació a la presidència de l'Associació Catalana d'Ex presos fou d'una impecable política unitària, amb una gran dosi de respecte i d'autoritat moral. A l'Associació guardem un gran record de la seva presidència i un gran record de la seva actitud personal. Sempre hem mantingut una relació fraternal i ell ha col·laborat amb l'Associació sempre que ha estat necessari i li ha estat possible. Va presidir el dinar commemoratiu del XXV aniversari de l'Associació i va escriure el pròleg del llibret que vàrem editar per l'ocasió.

La seva opinió vers l'Associació queda reflectida amb les paraules que li dedica en les seves magnífiques memòries **El compromís de viure:**

“L'Associació ha estat una veu responsable i vigorosa per tot el món, sola o conjuntament amb altres col·lectius de represaliats (...) En la primera assemblea vaig ser elegit president. Ho vaig acceptar com un deure envers tanta gent que havia lluitat, que havia patit, i que calia que reorganitzés la seva vida personal i política.(...) Conservo un gran record d'aquesta gent que admirava (...)”

Una admiració mútua que avui l'Associació vol reiterar.



PRESÓ DE FORMENTERA

Cementiri dels vius, ara tot runa,
abocat a l'estany, amb goig de peix,
encara tot és fam, encara és vent
l'udol dels moribunds i el pes del sol.

Els de l'illa recorden i no en parlen:
tot el dolor del món i els presoners,
la malvestat d'uns pocs, còmplices tots,
la rauxa i el terror, els fills, la mort.

Runa de servitud, goig d'un país
hauria d'haver estat, i fou el crim
que mai no esborrarà ni el dol ni el goig
per fer més fraternal l'amor que ens manca.

Tot és suau avui, les xalanetes,
les gavines, el blau, verd a la mar,
l'arena i el corall i les savines
que assenyalen el nord dels nostres vents.

Allò que fou ja fou. Resten les cendres,
damunt farem tots junts el món de tots.
Cementiri dels vius, record per sempre
abocat a l'estany, la mar i els cors.

Joan Colomines

UN CONGRÉS EN LA MEMÒRIA

Joan Sanromà

Darrerament s'han estat celebrant jornades i congressos sobre Memòria Històrica arreu de l'Estat però cal dir que el *Congreso Internacional Historia con memoria en la Educación* celebrat a Pamplona els dies 10,11 i 12 de novembre de 2022, organitzat pel Instituto Navarro de la Memoria amb la col·laboració de la Universitat Pública de Navarra i diverses entitats memorialístiques, entre elles l'**Associació Cata-**

lana Ex-presos polítics del franquisme, no sols ha estat una gran trobada de docents de tots els nivells educatius i de persones que han treballat activament en la recuperació de la Memòria Històrica sinó que ha marcat les línies mestres a seguir per fer realitat que les administracions educatives siguin sensibles per introduir dins dels programes la Memòria Democràtica i la Memòria Històrica com a eixos vertebradors dels currículums escolars.

Aquest Congrés inicialment dirigit a docents per a compartir projectes entorn a passats traumàtics com són els relatius a la memòria del cop militar de 1936, la guerra, la dictadura franquista i la transició, ha superat les perspectives amb la participació de més de 400 inscrits i la projecció internacional amb l'experiència de realitats que es treballen a Argentina o Xile després del que significaren les dictadures sagnants que varen patir.



Interior del Congrés

Unes jornades que han servit per fer-nos veure que els centres educatius i el professorat i associacions socials estan en constant dinamisme i molt més avançats que les administracions; malgrat que en moltes ocasions sembla que es fan treballs i pràctiques educatives en punts molt allunyats i en centres aïllats, hem comprovat que no estem sols, que hi ha molta gent que té interessos comuns i que posa en pràctica la renovació de l'aprenentatge de la Història no sols en continguts sinó també metodològicament.

Hem pogut comprovar com la majoria dels projectes son de caràcter transversal i com docents de diferents àrees veuen que el treball no ha de quedar reduït exclusivament al professorat de Història sinó que ha d'involucrar tota la comunitat educativa, fins i tot la veïnal, ja que son una eina fonamental de construcció de ciutadania. Projectes que entren de ple en la renovació didàctica i que ajuden a pensar històricament, a aprendre dialogant, a superar la divisió disciplinar per assignatures i a incorporar els problemes socials del present a les aules.

Ha estat un lloc de trobada per compartir experiències, i com diuen els documents del Congrés: *"construir una geografía de la memoria en la educación y tejer redes horizontales de colaboración docente entre intereses y temáticas compartidas"*

Unes de les paraules que més s'han fet servir han estat **Emo-**

ció i Empatia acompanyades sempre pel rigor històric. Emociona que alumnes de pobles perduts a les muntanyes d'Andalusia expliquin la seva experiència de recerca local amb represaliats del franquisme o conèixer les experiències traumàtiques dels avis i besavis de l'alumnat d'una escola del País Valencià, conjuntament amb professorat de la universitat que introduïa en la metodologia de treball en arxius o en el debat sobre els conceptes *Lugares de memoria* o *Sitios de Conciencia*.

A destacar finalment que l'Educació en Memòria no és neutral ni en mètode ni en el contingut, així s'ha posat de manifest que gairebé totes les experiències i comunicacions presentades posen l'alumnat com a protagonista dels aprenentatges i com agent actiu, i tanmateix, s'ha vist com a prioritària la necessitat de construir una memòria de repara-

ció per fer front al tractament de banalització i relativització de les violacions dels drets humans que sovint es dona mediàticament.

Una molt bona organització tenint cura de tots els detalls i amb unes excel·lents activitats complementàries com l'exposició sobre nens robats, la representació de teatre o la visita explicativa al memorial dels centres de detenció de Pamplona 1936-1945.

Esperant que es compleixin els bons desitjos de la cloenda en la creació a nivell de Comunitats i d'Estat d'una xarxa d'Escoles amb Memòria semblant a l'existent en Navarra, *Escuelas con Memoria*, i la continuïtat del Congrés el proper any en una ciutat a determinar però que podria ser Barcelona si les Administracions i les Entitats memorialístiques ho consideren com a prioritat.



Memorial dels centres de detenció de Pamplona 1936-1945



Amical de les Brigades Internacionals

LES DONES PROTAGONISTES DE L'ACTE D'HOMENATGE A LES BRIGADES INTERNACIONALS

Alicia Oliver Rojo. Periodista. Coordinadora de la Xarxa Europea de Dones Periodistes.

Les dones també van venir a Espanya a defensar la República i a combatre el feixisme que, poc després, envairia el continent europeu. I així ho vam voler mostrar en el XXV aniversari de l'homenatge anual que organitza l'Amical de les Brigades Internacionals.

Les dones hi eren i van ser-hi molt presents, tant les d'aquí com les que vingueren de fora, malgrat la història les hagi invisibilitzat. Només cal recordar les llibertats polítiques i socials que van aconseguir les dones durant la II República, com el dret de vot, l'avortament o el divorci, entre altres. Per no parlar dels lideratges de dones com l'anarquista **Federica Montseny**, primera ministra espanyola (sisena europea) o la comunista, **Dolores Ibárruri**, tan recordada per l'Associació ja que el seu discurs de comiat a les Brigades (Barcelona, 1938) ens acompanya, cada mes d'octubre al Carmel, amb la veu de l'actriu **Mireia Clemente**.

Enguany celebràvem el XXV aniversari de l'homenatge anual a les Brigades que organitza la nostra entitat i amb aquesta data tan assenyalada teníem molt clar la necessitat de posar al centre de les nostres activitats a les dones: les d'ahir com les d'avui. Vam tenir la sort de comptar amb la participació de la historiadora **Helena G. Vancells**, autora del llibre "Coratge sota el foc" que, des de Nova York, ens parlava de les dones nord-americanes de la Brigada Lincoln. I a la taula rodona, ens van acompanyar per reflexionar i posar en valor el paper de les dones brigadistes, la **Lourdes Prades**, responsable del projecte SIDBRINT sobre les Brigades Internacionals, i les historiadores **Anna Sospedra** i **Carlota Vidal**, amb la vicepresidenta de l'Amical, **Consol Hernández**, que va conduir el debat i la presentació de l'acte central a la Rambla del Carmel, on també vam poder escoltar la **Cèlia Santos**, autora de la "La niña de Rusia", i les veus i la música de **Rosa Zaragoza**, **Rusó Sala** i **Míriam Encinas**.

En aquest 84 aniversari del comiat de les Brigades Internacionals, les dones han estat més presents que mai. Era de justícia, ja que en el nostre imaginari quan pensem en les Brigades Internacionals ho fem sempre en clau masculina. És cert que van venir molts més homes, però això no pot fer oblidar el miler de dones que també van combatre el feixisme que assolava Europa, i on Espanya significava el seu primer escenari. I el van combatre des de molts fronts: la sanitat, el periodisme, l'activisme, i també, des de les mateixes trinxeres. Només cal recordar l'argentina **Mika Feldman d'Etchebéhère**, capitana d'una milícia formada per homes; la **Fanny Schoonheydt**, nascuda als Països Baixos, i coneguda com la "reina de la metrallera", o la brigadista russa, **Elizaveta Parschina**, que va escriure el llibre de memòries "La brigadista: Diario de una dinamitera de la guerra civil".

En el camp sanitari vam comptar amb un ampli ventall de dones de moltes nacionalitats

i països tan diversos i llunyans del nostre com Nova Zelanda o Austràlia. Així vam comptar amb la presència d'infermeres com l'anglesa **Patience Darton** o l'afroamericana de Harlem (Nova York) **Salaria Kea**. Metgesses com la **Marie Langer** o la **Fritzi Braumer**, austríaques d'origen jueu. O la conductora d'ambulàncies, **Evelyn Hutchins**, nord-americana, que també va conduir camions pesats.

Entre les intel·lectuals i més conegudes cal destacar la fotògrafa alemanya, **Gerda Taro**, que va morir per accident a la batalla de Brunete (Madrid). La filòsofa francesa, **Simone Weil**. La **Martha Gellhorn**, escriptora i periodista nord-americana, considerada una de les corresponsals de guerra més importants del segle XX.

O la **Felicia Browne**, pintora i escultora anglesa, que té el trist rècord de ser la primera miliciana anglesa morta en el front.

Cal també recordar les moltes dones que, sense participar directament en la guerra, van realitzar un treball importantíssim des del Comitè d'Ajut Internacional al Govern de la República com la **Leah Mannin**, parlamentària anglesa, membre del Partit Laborista, que va organitzar l'evacuació a Gran Bretanya de prop de 4.000 infants del País Basc. O la **Katharine Stewart-Murray**, duquesa d'Atholl, que va ser la primera parlamentària britànica. Stewart-Murray, d'ideologia conservadora va donar suport des del primer dia a la República, i va renunciar al seu escó al Parlament com a

resposta per la política de no intervenció del seu govern.

Sens dubte, encara falten rescatar molts noms de l'oblit i resten pendents encara molts estudis sobre el tema.

Les dones han estat les autèntiques protagonistes dels actes de comiat i a totes elles els hi hem dedicat les jornades d'enguany. És només l'inici. La nostra voluntat és continuar en aquesta línia, i juntament amb els homes, recordar també aquelles valeroses dones que encara ho van tenir més difícil, que els seus companys, per venir a Espanya. Els seus noms i les seves gestes també han de ser recordades. És de justícia!



MEMÒRIA DELS MAQUIS A COLUNGO

El dia 9 de desembre una delegació de la nostra Associació i de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya vam participar a la conferència *Resistencias al franquismo: los maquis en Colungo*, a càrrec de Sandra Blasco, historiadora i filla d'aquesta localitat.

La conferència és el resultat del seu rigorós treball de recerca *Resistencias al franquismo desde el Somontano de Barbastro: El grupo de guerrilleros "Nois" en los pueblos de Salinas de Hoz y Colungo* que properament serà publicat pel Instituto de Estudios Altoaragoneses.

Per primera vegada es va parlar públicament al poble del que anomenen Batalla de Colungo, fets coneguts per tothom dels que es parlava en privat. L'acte va comptar amb una nombrosa assistència de veïns de la zona, de l'alcalde i de regidors de Colungo.

La nostra assistència era un deure de memòria envers en Domènec Serra, que comandava el grup "Nois" i fou detingut en l'enfrontament amb la Guàrdia Civil en el que van morir tres guerrillers. Durant uns anys va presidir l'Amical d'Antics Guerrillers i va endegar la dignificació de les fos-

ses on coneixien que hi havia maquis enterrats, com és el cas de Colungo. En morir, la seva esposa, Maria Salvo, va complir el seu desig de ser enterrat amb els companys guerrillers.

Més enllà del deure de memòria vam poder gaudir de l'hospitalitat de Colungo i dels seus magnífics paisatges. Vàries veïnes ens van fer saber que sempre han tingut cura de la tomba ubicada a la part del darrera del cementiri. Ens vam acomiadar amb el propòsit de tornar-hi.





L'ENLLAÇ. BUTLLETÍ DE L'AMICAL D'ANTICS GUERRILLERS DE CATALUNYA

OBRINT CAMINS DE LLIBERTAT

Els guies i les seves rutes al Pirineu gironí



Josep Serra Frigola



Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya

L'any 2022 ha estat per l'Amical l'any de les "Rutes del maquis". Hem desplegat les senyalitzacions memorials dels senders de la ruta entre Prats de Molló i Manlleu com també els de la ruta entre La Manera al Vallespir i Cantonigròs a Osona, travessant les comarques del Ripollès i la Garrotxa. Però hem anat més enllà i el 15 d'octubre, en el marc de les Jornades del maquis de Can Trona, varem fer un sentit homenatge als guies dels maquis presentant un llibre on el nostre com-

pany Josep Serra recull tot un seguit de biografies dels principals guies del Pirineu gironí. Aquesta obra, impulsada per l'Amical amb el suport del Memorial Democràtic, és la primera que se centra de forma exclusiva en aquestes figures anònimes i heroiques que van ser tots aquells guies. Uns homes que van garantir les comunicacions entre França i la resistència a l'interior del país transportant militants, armes, propaganda, correspondència i tot el que calia per alimentar la lluita contra Franco.

Obrint camins de llibertat

HOMENATGE ALS GUIES DE PASSOS DEL MAQUIS

La Vall d'en Bas
15 d'octubre 2022



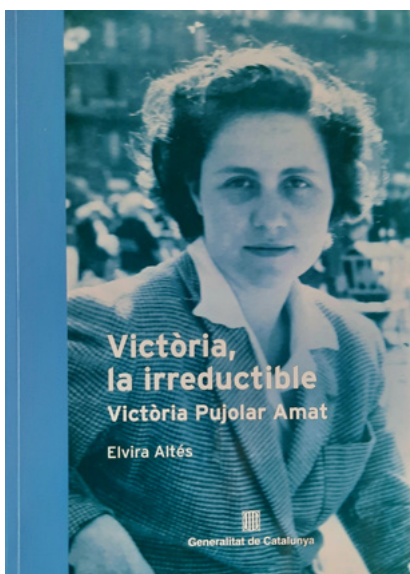
En l'àmbit del turisme memorial compromès i centrat en els camins dels guerrillers hem impulsat una inèdita guia excursionista de la ruta Jové-Gros entre Prats de Molló i Manlleu. Aquesta completa guia, on a part d'una detallada descripció de les etapes, s'hi ha inclòs el text històric del relat que el guia del PCE-PSUC Josep Gros va fer dels seus records del camí, s'adreça a un públic ampli que combina l'afició esportiva pel senderisme amb el desig de coneixement sobre el nostre passat recent. La guia pot ser llegida i utilitzada en aquest doble sentit i és també una interessant lec-

tura per conèixer millor els espais de memòria del maquis antifranquista a casa nostra. De moment en versió digital, va acompanyada de la publicació en paper d'un fulletó desplegable per oficines de turisme, punts d'informació dels ajuntaments, cases rurals, etc. i que també està a disposició de totes les entitats

La presentació de la guia digital i del fulletó serà el dissabte 14 de gener de 2023 a les 11 del matí a Can Trona de la Vall d'en Bas. de memòria que en vulguin fer ús i difusió.



VICTÒRIA, LA IRREDUCTIBLE



El 29 de novembre, al Col·legi de Periodistes de Catalunya, es va presentar el llibre d'Elvira Altés, *Victòria, la irreductible*. *Victòria Pujolar Amat*. L'acte va comptar amb la participació de l'autora, Elvira Altés; Txell Bonet, periodista; Araceli Bruch, actriu; Meritxell Benedí, presidenta de l'Institut Català de les Dones i Xavier Bernardí, secretari del Govern. A l'acte hi va assistir una representació de l'Associació.

Es tracta d'una biografia de la nostra sòcia Victòria Pujolar (1921-2017) "Lluitadora antifeixista i antifranquista, en el seu periple vital travessa guerres i revolucions, passa per la presó i l'exili, pareix i cria quatre fills, és la veu femenina i catalana de l'emissora de ràdio La Pirenaica. I tot això ho fa treballant sempre per un món més just i mantenint la fidelitat a les seves idees i a la seva vocació artística"

Podeu veure l'acte en el següent enllaç:

https://www.youtube.com/watch?v=uo_3gHwUTrY

EL RACÓ DE L'ARXIU

!TRABAJADORES, ESTUDIANTES, POBLACION DE LA COMARCA!

En la madrugada del do,ingo, la policia ha registrado las casas y DETENIDO (Jefatura Via Layetana) a los dirigentes obreros y sindicales: ANTONIO GARCIA de SIEMENS, PRESIDENTE de la Union de Trabajadores del Metal de Cornellá; JOSE FUENTES de PIRELLI MOLTES, presidente de la U.T. de Quimica de Cornellá; FRANCISCO PAREJAS de TUPERIN, vicepresidente de la U.T. del Metal de S. Juan Despi; ANTONIO LUQUE de SIEMENS, Juradode Empresa; ANTONIO MORALES del Eoonomato de SIEMENS, enlace sindical; y otro de ELSA. Las COMISIONES OBRERAS denunciarnos publicamente al Delogado Comarcal de Sindicatos, EL PISTOLERO, MARTINEZ y le acusamos ante toda la clase obrera de SER EL PRINCIPAL RESPONSABLE DE ESTAS DETENCIONES.

LLAMAMOS A PARALIZAR TODAS LAS FABRICAS, ESCUELAS e INSTITUTOS, DESDE EL LUNES DIA 14, HASTA CONSEGUIR LA LIBERTAD DE TODOS LOS DETENIDOS Y LA READMISION DE TODOS LOS DESPEDIDOS DE: FORSA, ROCA Y NORMA GALINDO.

!! A LA HUELGA JUNTO CON LOS ESTUDIANTES !!

Las COMISTONES OBRERAS DEL BAJO LLOBREGAT,

13/2/72